

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2023-06-13
Besvaras senast
2023-06-21 kl. 12.00

Till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2022/23:778 Miljökonsekvenser av vindkraft

Enorma mängder plastavfall dumpas i miljön och mikroplaster håller på att förorena hela vår planet. De små partiklarna konsumeras via mat, vatten och inandning.

Förra året genomfördes en pilotstudie vid Vrije universitet i Amsterdam där det rapporterades om mikroplaster i mänskligt blod. Resultaten från studien indikerar att små plastartiklar kan ta sig runt i kroppen och fastna i olika organ. Studien rapporterar också om hög förekomst av mikroplaster i kött och mjölkprodukter.

Flera tidskrifter, däribland The Guardian, har regelbundet redovisat vetenskapliga rapporter från bland annat Irland och Frankrike om det allvarliga läget med mikroplaster.

Förespråkare för industriella vindkraftverk undviker gärna diskussion och ansvarsskyldighet vad gäller den förorenande och miljöförstörande karaktären hos vindkraftstekniken. Miljökostnaderna för brytning och produktion av de sällsynta jordartsmetallerna, neodym och dysprosium, till permanentmagneterna i generatorerna är oöverskådliga. Dagbrott för sällsynta jordartsmetaller förstör stora områden av känsliga ekosystem, och raffinering av specifika element producerar dessutom sulfidföreningar och avfallsdammar som innehåller radioaktivt toriumavfall. Denna mätbara miljöförstöring sker dock i andra länder än Sverige, vilket tycks påverka den inhemska politiska miljödebatten på motsatt sätt relativt debatten om klimatförändringar, där Sverige inte ens mätbart kan påverka temperaturutvecklingen med egna åtgärder (se tidigare fråga). Det här är en allvarlig form av politiskt hyckleri på klimat- och miljöområdet! I den politiska klimatdebatten talas det vitt och brett om att vi ska gå före och visa vägen, men miljöskadorna av den ”gröna” revolutionen (inklusive elbilar) talas det tyst om. Ologiskt och omoraliskt, men sant!

Även materialen som ingår i konstruktionen av rotorbladen har det fram till ganska nyligen talats tyst om. Behandlingen av rotorbladen är patentskyddad. Nu visar dock studier från bland annat Norge, *Leading Edge Erosion – Pollution from wind turbine blades* och *The Toxic wings – Damage and casualty of wind turbine blades*, sammanställd av The Norwegian Turbine Group, uppseendeväckande resultat. Rapporten baseras på forskning vid

Strathclyde University i Glasgow. Erosionen av mikroplaster från vindkraftverkens rotorblad är i verkligheten väsentligt mycket större än vad som tidigare har antagits. I den nyligen publicerade rapporten från maj 2023 *The toxic wings* skriver man följande, min översättning:

”Hela västvärlden har räknat upp och antagit gigantiska utvecklingsmål med denna oprövade teknik, och det utan att ha en vetenskaplig grund för den totala omfattningen av konsekvenser för HSE (hälsa, säkerhet och miljö). Det är nästan otroligt, och vi känner inte till någon annan bransch som har tillåtit sådana ’vilda västern’-förhållanden någonsin. Det närmaste vi kommer historiska jämförelser är tobaksindustrin, som under många decennier tilläts annonsera att cigaretter var bra för liv och hälsa, även långt efter att det var allmänt känt att cigaretter har en mycket negativ effekt på liv och hälsa. Att röka cigaretter var ett individuellt val, och skadorna som orsakades av dessa var till stor del självförvållade. De giftiga utsläppen från vindkraftverk påtvingas var och en av oss, inklusive naturens röstlösa varelser. Ansvaret för detta måste och kommer att läggas på dem som påtvingat oss detta utan vetenskaplig grund om konsekvenserna för liv och hälsa.”

Även Helena Karlsson, docent i miljömedicin vid Linköpings universitet, varnar för att rotorbladen sprider bisfenoler som påverkar såväl människor som djur och växter negativt. Ett vindturbinblad är uppbyggt av glasfibermattor, epoxiharts och härdare. Epoxiharts är tillverkade av den ökända plastkemikalien bisfenol A, som används för att ge det exceptionellt högpresterande, lätta materialet styvhet och utmattningsbeständighet som upprätthåller rotorbladens strukturella egenskaper i både statiska och dynamiska miljöer. Vi talar om ett hormonstörande ämne som av EU är listat som särskilt farligt, ett ämne där Europas livsmedelsverk (Efsa) 2021 föreslagit en dramatisk sänkning av tolerabelt dagligt intag samt där EU 2022 föreslagit ett förbud för användning av bisfenoler tillsammans med ett stort antal andra toxiska kemikalier från och med 2030. Detta ämne eroderar från rotorbladen och blåser sedan som mikroplaster mot land.

Ett ytterligare miljöstörande ämne är PFAS, en stor beståndsdel och stabilisator i färger på plasten som täcker rotorbladen. Myndigheterna i Danmark har nu startat en stor undersökning för att mäta PFAS på rotorbladen, i vatten, i havsskummet, i gräset och så vidare. Undersökningen blir sannolikt färdig hösten 2023. Detta skedde efter att 180 kor som betade på Västjyllands strandängar innehöll höga halter av PFAS.

Slitage och spridning av hälsofarligt plastgranulat och hormonstörande nanopartiklar är betydligt större till havs än på land. Lägg därtill svårigheten att återvinna rotorbladen när dessa har skadats eller uppnått sin livslängd. Till havs förväntas rotorbladen bytas flera gånger under vindkraftverkets livslängd (tio till tolv år). På Gotland ligger i dag rotorbladen på deponi under bar himmel utan någon plan för hur de ska hanteras. Om vi antar att de svenska vindkraftverken behöver byta rotorblad endast två gånger under sin livstid och att den genomsnittliga längden är 50 meter handlar det om en total längd på 1 500 kilometer. Allt detta avfall måste hanteras. Frågan är hur, och till vilken miljökostnad?

I dag förstår vi inte fullt ut effekterna av bisfenol A på människors hälsa även om vi vet att de är särskilt stora hos barn. Flera forskare och studier av havsbaserad vindkraft konstaterar att det saknas tillräcklig kunskap om mikroplasters påverkan på såväl det marina livet som djur och människor. Därför förespråkas försiktighetsprincipen och vidare forskning inom dessa områden.

Studerar man frågan om föroreningar från vindkraften inser man ganska omgående att industrialiseringen av vår natur – den så kallat gröna revolutionen – redan har gått för långt relativt dagens kunskapsläge om långsiktiga konsekvenser.

Likväl driver Sveriges regering en politik som bygger på en storskalig utbyggnad av havsbaserad vindkraft där det saknas vetenskapligt välgrundad kunskap om den totala omfattningen av konsekvenser för hälsa, säkerhet och miljö.

Med anledning av detta vill jag fråga statsrådet Romina Pourmokhtari:

Har statsrådet för avsikt att beakta miljöbalkens försiktighetsprincip, det vill säga att enbart en möjlig risk för negativ påverkan på människors hälsa och naturmiljö medför en skyldighet att vidta åtgärder för att förhindra en tänkbar störning, vid fortsatt storskalig vindkraftsexploatering på land och till havs?

.....

Elsa Widding (-)

Överlämnas enligt uppdrag

Lena Lindbäck